

Organisatie van de medische zorg in organisaties
voor verstandelijk gehandicapten en de caseload
van AVG's: 2010 en 2014

Rapport voor het Capaciteitsorgaan

1 Inleiding

In 2010 en 2014 heeft Kiwa Carity onderzoek uitgevoerd naar de organisatie van medische zorg aan verstandelijk gehandicapten vanuit zorgorganisaties. Hierover zijn afzonderlijke onderzoeksrapporten verschenen. Hoewel in het onderzoeksrapport van 2014 tabellen zijn opgenomen die de resultaten van 2010 en 2014 naast elkaar zetten, levert dit slechts een beperkt beeld van de ontwikkelingen tussen 2010 en 2014. Immers: de onderzoeksgroep was in 2014 anders dan in 2010. Slechts 18 organisaties deden mee bij beide metingen.

Het Capaciteitsorgaan wil beter zicht krijgen op de ontwikkelingen tussen 2010 en 2014 en heeft Kiwa Carity gevraagd om een vergelijking uit te voeren van de organisatie van de medische zorg in 2010 en 2014, van die organisaties die zowel in 2010 als in 2014 hebben geparticipeerd in het onderzoek.

2 De onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen zijn als volgt:

1. Onderzoek of er een basis is om een vergelijking te maken tussen organisaties die zowel in 2010 als in 2014 hebben deelgenomen aan het onderzoek.

Als deze basis er blijkt te zijn:

2. Reproduceer de tabellen uit het 2010 rapport, voor die organisaties die aan beide metingen hebben meegedaan. Check daarbij steeds welke organisaties valide data hebben over zowel 2010 en 2014, zodat een zo zuiver mogelijke vergelijking ontstaat.

Aanvullend, want niet opgenomen in de oorspronkelijke onderzoeksrapporten, is de volgende vraag:

3. Bereken de caseload van de AVG in 2010 en 2014. Aangezien hierover geen cijfers zijn opgenomen in de oorspronkelijke onderzoeksrapportages, gebeurt dit zowel voor de gehele onderzoeksgroep van 2010 en 2014 als voor de geselecteerde groep. Hiermee kan mogelijk zichtbaar worden welke verschuiving er optreedt naar aanleiding van herpositionering van de AVG en de toegenomen ondersteuning tussen 2010 en 2014.

3 Resultaten Tabellenboek

3.1 Onderzoek van de vergelijkbaarheid van organisaties in 2010-2014

Analyse van de beide databestanden levert 18 organisaties op die hetzelfde zijn of opvolger van elkaar. Bij 15 van deze gekoppelde organisaties waren cijfers beschikbaar over het totale aantal VG-cliënten met verblijf.

Op basis van deze resultaten heeft nader onderzoek plaatsgevonden naar een van de organisaties waar een groot verschil was tussen het aantal cliënten in 2010 en 2014. Daarnaast zijn de drie organisaties, waarover geen gegevens over aantallen cliënten beschikbaar waren onderzocht op basis van de overige en antwoorden op de vragen in 2010 en 2014.

Voor deze organisaties geldt dat zij vergelijkbare antwoorden hebben gegeven in 2010 en 2014. Besloten is om deze drie organisaties toe te voegen aan de vergelijkingsgroep en de ontbrekende cliëntgegevens aan te vullen vanuit de jaarverslagen.

3.2 Vergelijking 2010-2014

Alle tabellen die aanwezig zijn in het onderzoeksrapport over 2010 en 2014 zijn gereproduceerd voor de vergelijkingsgroep. Daarbij is per analyse eerst per organisatie bepaald of er informatie over beide jaren beschikbaar is. Dit is voorwaarde voor het opnemen in de vergelijkingstabel. Hierdoor varieert de n in de tabellen.

3.3 Tabellen

3.3.1 Algemene kenmerken en context

Tabel 1. Omvang van organisaties in de gehandicaptenzorg: populatie en responderende organisaties

	Populatie*		Responderende organisaties	
	2010 (n=135)	2014 (n=119)	2010 (n=18)	2014 (n=18)
Gemiddeld aantal verblijfscliënten	544	593*	847	886
Verdeling naar omvang van de organisaties				
- minder dan 201 verblijfscliënten	36%	39%	28%	28%
- 201-500 verblijfscliënten	31%	24%	11%	11%
- meer dan 500 verblijfscliënten	33%	37%	61%	61%

* bron: Van der Kwartel 2009 en 2013 o.b.v. JDMV

Tabel 2. Omvang van de organisaties wat betreft het aantal cliënten dat ondersteuning krijgt (n=18)

	2010		2014	
	Totaal cliënten	In %	Totaal cliënten	In %
Organisaties voor verstandelijk gehandicaptenzorg				
Totaal aantal cliënten waaraan ondersteuning wordt geboden	28586	100%	32690	100%
Aantal cliënten met indicatie 'verblijf' al dan niet inclusief behandeling	15253	53%	15946	49%
Aantal cliënten met dagbesteding (en geen verblijf)	7264	25%	8543	26%
Aantal cliënten met overige ondersteuning	6069	21%	8201	25%

Tabel 3. Omvang van de organisaties in aantallen cliënten met langdurig verblijf (n=18)

	< 200	201-500	> 500	Totaal
2010				
Aantal organisaties per grootteklasse	5	2	11	18
Totaal aantal cliënten met indicatie 'langdurig verblijf' al dan niet inclusief behandeling	274	449	14530	15253
Gemiddeld aantal cliënten met 'langdurig verblijf'	55	225	1320	847
2014				
Aantal organisaties per grootteklasse	5	2	11	18
Totaal aantal cliënten met indicatie 'langdurig verblijf' al dan niet inclusief behandeling	500	455	14991	15946
Gemiddeld aantal cliënten met 'langdurig verblijf'	100	228	1363	886

Tabel 4. Ondersteuningsaanbod door organisaties voor gehandicaptenzorg (n=18)

Ondersteuningsaanbod	2010	2014
Langdurig verblijf	100%	100%
Kortdurend verblijf (diagnostiek/behandeling)	50%	56%
Dagbesteding	100%	100%
Respijtzorg*	78%	78%
Thuisbegeleiding	72%	72%
Expertisecentrum/poli voor externe cliënten	50%	58%
Andere ondersteuningsvormen	16%	16%
Aantal organisaties	18	18

Tabel 5. De aard van de woonlocaties (n=15)

Aard van de woonlocaties	2010	2014
Centraal instellingsterrein	73%	80%
Decentrale kleinschalige locaties voor meerdere cliënten	87%	93%
Zelfstandige wooneenheden in de wijk voor individuele cliënten	73%	67%
Andere woonvoorzieningen	20%	13%

3.3.2 Cliënten

Tabel 6. Omvang van de organisatie in aantallen cliënten en aard van de cliënten (n=17)

Aard van de cliënten	2010			2014		
	Organisaties	Cliëntentotaal	In %	Organisaties	Cliëntentotaal	In %
Primaire handicap: verstandelijke beperking'						
Verstandelijk gehandicapt (VG)*	17	12.554	88%	17	14.327	92%
Licht verstandelijk gehandicapt, behandelcentra (LVG)	6	541	4%	5	237	2%
Sterk gedragsgestoord licht verstandelijk gehandicapt, behandelcentra (SGLVG)	6	458	3%	3	89	1%
Sterk gedragsgestoord ernstig verstandelijk gehandicapt, behandelcentra (SGEVG)	5	378	3%	3	90	1%
<i>Subtotaal</i>		13.931	97%		14.743	97%
Primaire handicap: lichamelijke of zintuiglijke beperking						
Lichamelijk gehandicapt (LG)	5	293	2%	6	293	2%
Zintuiglijk gehandicapt (auditief/communicatief) (ZG)	3	7	0%	3	32	0%
Zintuiglijk gehandicapt (visueel)	1	2	0%	2	12	0%
Anders	6	113	1%	5	47	0%
<i>Subtotaal</i>		415	3%		384	3%
Totaal	17	14.761	100%	17	15.511	100%

Tabel 7. Bewoners in organisaties voor gehandicapten naar ZZP in 2010 en 2014 (n=12)

Cliënten met ZZP VG	2010	2010	2014	2014
	Aantal cliënten	Verdeling in %	Aantal cliënten	Verdeling in %
VG 1, wonen met enige begeleiding	359	4%	98	1%
VG 2, wonen met begeleiding	639	8%	354	4%
VG 3, wonen met begeleiding en verzorging	1312	16%	1316	16%
VG 4, wonen met begeleiding en intensieve verzorging	1103	14%	974	12%
VG 5, wonen met begeleiding en zeer intensieve verzorging*	1740	22%	949	12%
VG 6, wonen met intensieve begeleiding, verzorging en gedragsregulering	1210	15%	1747	22%
VG 7, (besloten) wonen met zeer intensieve begeleiding, verzorging en gedragsregulering	1694	21%	1969	24%
VG 8, wonen met begeleiding en volledige verzorging en verpleging*			743	9%
Totaal (n=12)	8057	100%	8052	100%

Licht verstandelijk gehandicapt, behandelcentra (LVG)
NB De vergelijking voor LVG tussen 2010 en 2014 kan niet gemaakt worden omdat er geen deelnemende organisaties zijn die in beide jaren LVG cliënten hebben.

*In 2010 bestond VG 8 niet. Cliënten die in 2014 indicatie VG 8 hebben, vielen in 2010 doorgaans onder VG 5.

3.3.3 Organisatie en bemensing van de medische zorg

Tabel 8. Organisaties met eigen artsen en artsen via inhuur/inkoop in 2010 en 2014 (n=18)

	Aantal organisaties in 2010	in %	Aantal organisaties in 2014	% organisaties
Alleen eigen artsen in dienst	1	6%	6	33%
Eigen artsen in dienst plus inhuur/ inkoop	13	72%	9	50%
Alleen inhuur/ inkoop	3	17%		
Geen eigen medische zorg	1	6%	3	17%
Totaal	18	100%	18	100%

Tabel 9. Organisaties met eigen artsen en artsen via inhuur/inkoop in 2010 en 2014 (n=18), uitgesplitst naar grootte van de organisatie (in aantal verblijfscliënten)

	Aantal organisaties in 2010			Aantal organisaties in 2014		
	< 200	201-500	> 500	< 200	201-500	> 500
Alleen eigen artsen in dienst		1			1	5
Eigen artsen in dienst plus inhuur/ inkoop	1	1	11	2	1	6
Alleen inhuur/ inkoop	3					
Geen eigen medische zorg	1			3		
Totaal	5	2	11	5	2	11

Tabel 10. Artsen in dienst van de organisaties voor gehandicaptenzorg in 2010 en 2014 (n=13)

	2010			2014		
	Fte's	Aandeel in artsen- formatie	Contract%	Fte's	Aandeel in artsen- formatie	Contract%
AVG's	29,7	62,9%	76,1%	29,0	45,8%	76,3%
AVG's i.o	8,2	17,4%	81,9%	18,3	28,9%	91,3%
Huisartsen	6,3	13,4%	70,3%	3,7	5,8%	60,0%
Specialisten Ouderengeneeskunde						
Basisartsen	2,2	4,6%	43,3%	9,0	14,3%	75,1%
Overige artsen	0,8	1,7%	26,7%	3,3	5,2%	82,5%
Totaal	47,2	100%		63,2	100%	

Tabel 11. Vacatures voor medische professionals in fte's en in % van de bezette arbeidsplaatsen in 2010 en 2014 (n=17)

	2010 organisaties met artsvacatures (n=5)	2010 Vacatures (in fte)	2010 % Van bezette arbeidsplaatsen (fte's)	2014 organisaties met artsvacatures (n=7)	2014 Vacatures (in fte)	2014 % Van bezette arbeidsplaatsen (ftes)
AVG's	4	5,50	19%	6	7	22%
SO						
overige artsen				1	1	30%
Huisartsen	2	1,50	18%			
Basisarts	2	1,50	24%			

Tabel 12. Aandeel van de organisaties waar de AVG wordt ondersteund door Verpleegkundig Specialisten en (praktijk)verpleegkundigen (n=14)

	Aandeel organisaties 2010 (in %)	Aandeel organisaties 2014 (in %)
Verpleegkundig Specialisten en praktijkverpleegkundigen	11%	17%
Verpleegkundig Specialisten	6%	11%
Praktijkverpleegkundigen	17%	33%
Geen van beide	67%	39%

Tabel 13. Het medisch beleid volgens organisaties in 2010 en 2014 in % van het aantal organisaties (n=14)

	VG3		VG5		VG7	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014
- 'huisartsenzorg' en 'specialistische AVG-zorg' door de AVG voor alle/de meeste van deze cliënten	46%	23%	38%	31%	46%	31%
- 'huisartsenzorg' en 'specialistische AVG-zorg' door de AVG voor een deel van de cliënten	31%	38%	31%	38%	23%	31%
- 'specialistische AVG-zorg' door de AVG voor alle/de meeste cliënten	8%	31%	8%	31%	8%	38%
- 'specialistische AVG-zorg' door de AVG voor een deel van deze cliënten	38%	31%	38%	15%	38%	8%
- 'huisartsenzorg' en 'specialistische AVG-zorg' door huisartsen/basisartsen voor de meeste (of alle) van deze cliënten	23%	8%	23%	15%	31%	8%
- 'huisartsenzorg' en 'specialistische AVG-zorg' door huisartsen/basisartsen voor een deel van deze cliënten	15%	23%	15%	15%	15%	15%

Tabel 14. Het aandeel van de VG-cliënten dat te maken heeft met de verschillende vormen van medisch beleid volgens organisaties in 2010 en 2014 in % van het aantal cliënten (n=12)

	VG3		VG5		VG7	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014
- 'huisartsenzorg' en 'specialistische AVG-zorg' door de AVG voor alle/de meeste van deze cliënten	56%	14%	48%	15%	67%	15%
- 'huisartsenzorg' en 'specialistische AVG-zorg' door de AVG voor een deel van de cliënten	36%	38%	35%	44%	16%	44%
- 'specialistische AVG-zorg' door de AVG voor alle/de meeste cliënten	19%	41%	9%	41%	9%	48%
- 'specialistische AVG-zorg' door de AVG voor een deel van deze cliënten	32%	44%	23%	8%	23%	1%
- 'huisartsenzorg' en 'specialistische AVG-zorg' door huisartsen/basisartsen voor de meeste (of alle) van deze cliënten	8%	7%	8%	7%	15%	7%
- 'huisartsenzorg' en 'specialistische AVG-zorg' door huisartsen/basisartsen voor een deel van deze cliënten	9%	8%	9%	8%	9%	1%

4 Caseload van de AVG

Aanvullend op de oorspronkelijke onderzoeksrapporten is de caseload van de AVG's berekend, door een relatie te leggen tussen het aantal verblijfscliënten en het aantal AVG's dat werkzaam is in de organisaties. Dit is uitgevoerd zowel voor de totale onderzoeksgroepen in 2010 en 2014, als voor de vergelijkingsgroep.

Het werkproces van de AVG is aan veranderingen onderhevig. Het gaat daarbij ten eerste om de ontwikkelingen als gevolg van de veranderde positionering van de AVG. Hierdoor komt het accent van de medische zorgverlening door AVG's meer dan voorheen op de specialistische medische zorg te liggen. Algemene huisartsenzorg wordt overgelaten en overgedragen aan huisartsen. Daarnaast neemt het aantal andere professionals dat een bijdrage levert aan de medische zorg aan verstandelijk gehandicapten toe. Het gaat daarbij zowel om horizontale taakherschikking naar basisartsen en specialisten ouderengeneeskunde, als om verticale taakherschikking naar onder meer verpleegkundigen.

Aannemelijk is dat deze veranderingen in de organisatie van de medische zorgverlening, leiden tot efficiencywinst. Hierover zijn echter momenteel geen empirische gegevens bekend.

Voor het Capaciteitsorgaan is vooral van belang of dit van invloed is op het aantal patiënten dat de AVG kan bedienen. Met behulp van onderzoeksgegevens uit 2010 en 2014 over de organisatie van de medische zorg door AVG's voeren we een eerste verkenning uit van deze onderzoeksvraag.

Daarbij beschrijven we hoeveel cliënten worden voorzien van medische zorg door de AVG. Op basis van de onderzoeksresultaten uit 2010 en 2014 kan een aantal vergelijkingen worden gemaakt. Er gelden echter ook enkele beperkingen en kanttekeningen:

- In 2010 zijn de organisaties bevroegd op het totaal aantal verblijfscliënten met een verstandelijke beperking, in 2014 is daarbij ook onderscheid gemaakt tussen cliënten met en cliënten zonder behandeling. Dit onderscheid kunnen we voor 2010 niet maken.
- In 2014 is gevraagd naar de artsen die werkzaam zijn in de organisatie, al dan niet in loondienst. Over 2010 hebben we uitsluitend betrouwbare gegevens over de artsen in loondienst. In de berekeningen gaan we daarom uit van de artsen in loondienst.

Met inachtneming van de genoemde beperkingen en kanttekeningen voeren we een vergelijking uit tussen 2010 en 2014 volgens de volgende definitie:

Caseload artsen = het gemiddelde aantal VG verblijfscliënten per fte arts (in loondienst van de organisatie)

Omdat de caseload van de AVG in de praktijk niet los kan worden gezien van de bezetting met andere artsen (aio's AVG, SO's en basisartsen), berekenen we een caseload per fte arts.

4.1 Caseload bij de totale onderzoeksgroep in 2010 en 2014

De caseload van de artsen staat samengevat in onderstaande tabel, zowel voor de gehele onderzoeksgroep als voor de vergelijkingsgroep. Van de 18 organisaties uit de vergelijkingsgroep hebben vier geen eigen artsen in dienst. Vier andere organisaties gaven weliswaar aan dat zij AVG's in dienst hadden, maar hebben niet opgegeven om welk aantal dit ging.

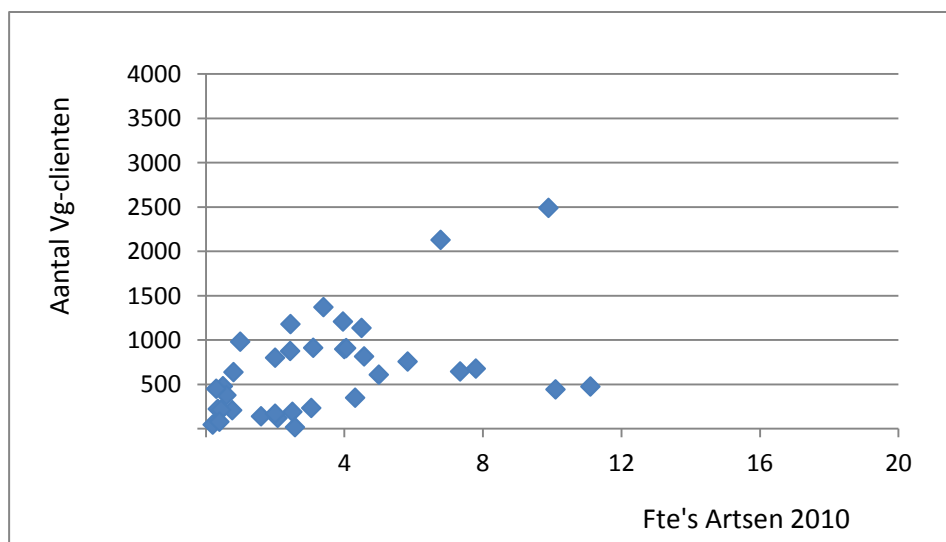
Extreme waarden zijn buiten de analyse gelaten. Dit betrof caseloads van boven de 900 cliënten en onder de 50.

Tabel 15: Caseload van de artsen in loondienst voor de totale onderzoeksgroep in 2010 (n=29) en 2014 (n=26), en voor de vergelijkingsgroep (n=12 zonder verwijdering extremen, n=9 met verwijdering extremen)

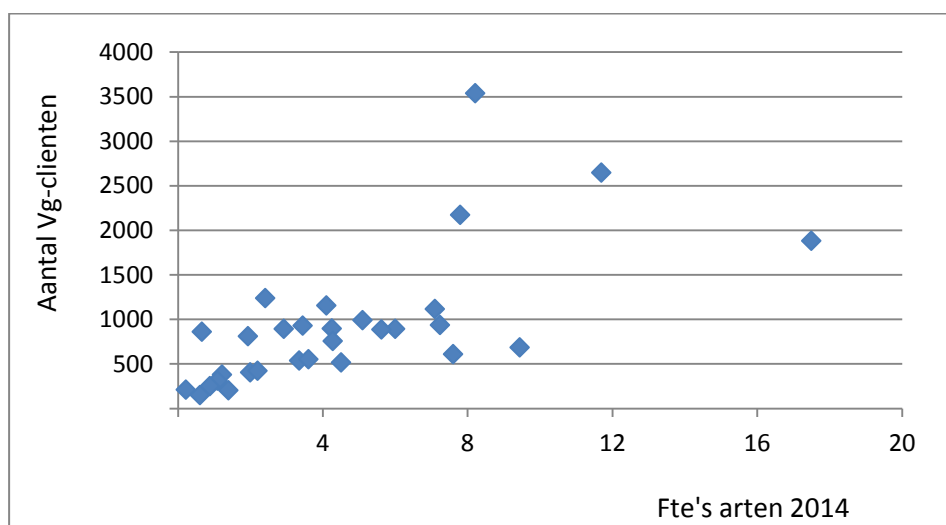
	Gemiddelde caseload 2010	Gemiddelde caseload 2014	Range 2010	Range 2014
Caseload (totale onderzoeksgroep)	212 n=29	211 n=26	60-796	107-513
Caseload (vergelijkingsgroep, n=12)	261	224	77-980	80-1300
Caseload (vergelijkingsgroep, n=9)	236	204	77-438	80-431

In de tabel is te zien dat de gemiddelde caseload van de gezamenlijke artsen niet is veranderd tussen 2010 en 2014, kijkend naar de gehele onderzoeksgroep (zie ook figuur 1 en 2).

Figuur 1: Intramurale VG-verblijfscliënten versus het aantal fte's artsen 2010

Figuur 2: Intramurale VG-verblijfscliënten versus het aantal fte's artsen 2014

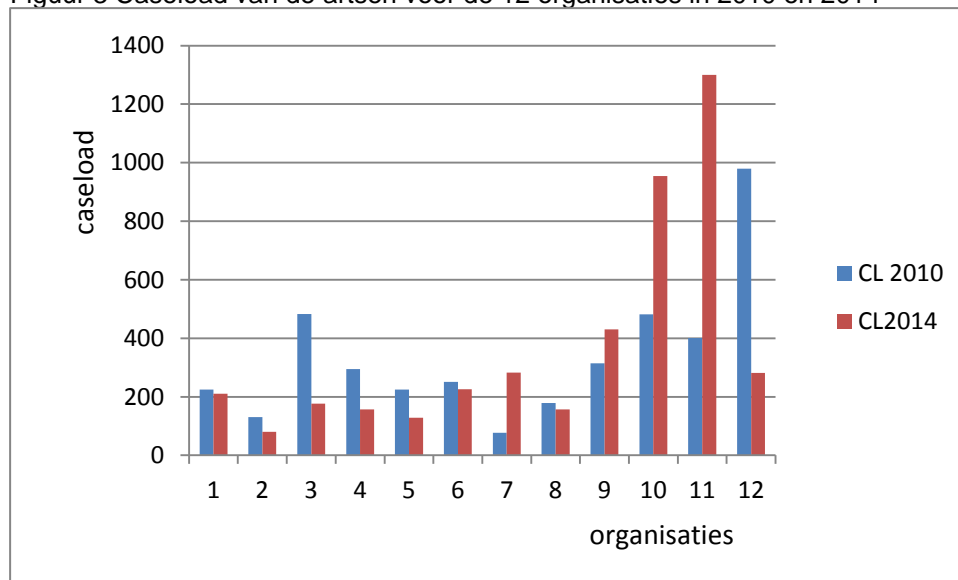

Hierbij zijn verschillende kanttekeningen te plaatsen. Een eerste is dat het aandeel aio's en overige artsen in 2014 aanmerkelijk hoger was dan in 2010. Bij een gelijkblijvende caseload geldt dus dat eenzelfde aantal cliënten door minder AVG's, maar meer andere artsen is bediend. Een vraag daarbij is in welke mate 'een fte andere arts', vooral de aio's en de basisartsen wat betreft productiviteit, volledig overeenkomt met een 'fte AVG'.

Het hogere aandeel andere artsen kan er overigens ook op wijzen dat AVG's zich in 2014 meer dan in 2010, meer kunnen richten op de specialistische zorg =, zoals ook al zichtbaar was in tabel 13 en 14.. Daarnaast is bij de vergelijking van belang dat geen rekening kon worden gehouden met het aantal artsen 'niet in loondienst'; door het ontbreken van cijfers hierover uit 2010. In 2014 werd naast de artsen in loondienst, nog eens 12% ingehuurd. Overigens betrof het ook hier vooral andere artsen dan AVG's (m.n. huisartsen en overige artsen).

Bij de vergelijkingsgroep zien we een afname van de caseload. Deze is niet significant. In onderstaande figuur is de caseload van de 12 organisaties te zien te zien uit de vergelijkingsgroep. De laatste drie organisaties zijn de organisaties met de extreme waarden voor één van de jaren.

Figuur 3 Caseload van de artsen voor de 12 organisaties in 2010 en 2014

Vraag is of er een verschil is in caseload tussen organisaties waar uitsluitend AVG's in dienst zijn en organisaties waar ook andere artsen deel uitmaken van de artsenformatie. Dat is over de periode 2010-2014 niet vast te stellen, aangezien er slechts zeer weinig organisaties zijn die uitsluitend AVG's in dienst hebben, in 2014 gaat het om 4 organisaties. De meeste hebben ook één of meerdere aio's, soms ook andere artsen.

Tenslotte is er nog gekeken of er een verband is tussen het al dan niet beschikken over ondersteuning in de vorm van Verpleegkundig specialisten en praktijkverpleegkundigen. Hier kon geen verband worden aangetoond.